

กรอบการพัฒนากิจกรรมเชิงพื้นที่
ตำบลลำพาน
อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกาฬสินธุ์
จังหวัดกาฬสินธุ์

คำนำ

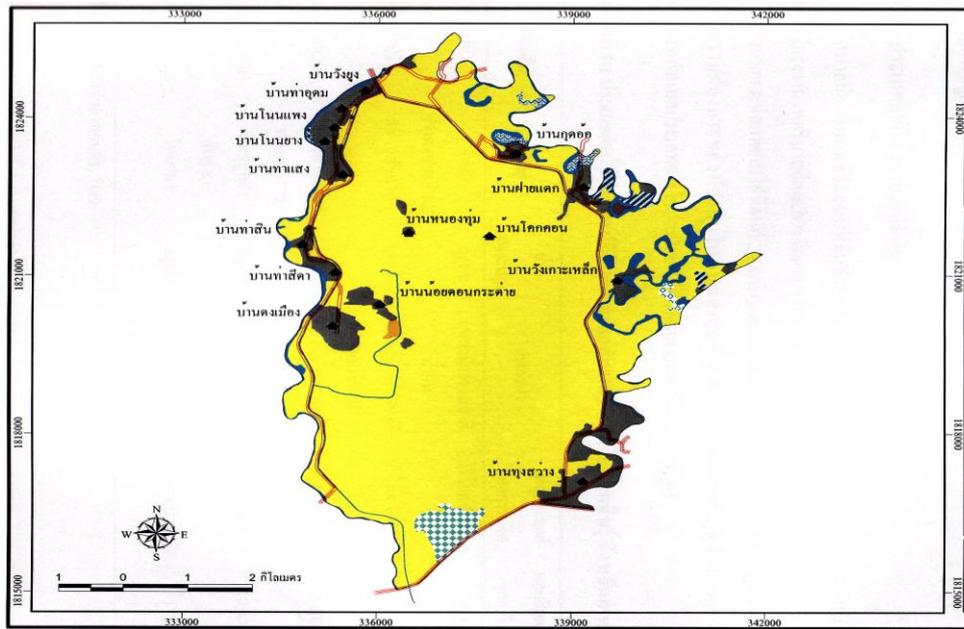
การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของตำบลลำพาน อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์นี้ จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๙ - ๒๕๗๓ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลลำพาน อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลลำพานดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

นายศราวุธ ศรีสว่างวงศ์
เลขาธิการศูนย์บริการฯ ตำบลลำพาน
สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกาฬสินธุ์
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๔
๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๔
๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	๖
๑.๓ สภาพภูมิอากาศ	๘
๑.๔ เส้นทางคมนาคม	๙
๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๐
๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๑๒
๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๑๘
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบล	๒๐
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๒๐
๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix	๒๗
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๒๘
๓.๑ เป้าหมาย/เป้าประสงค์	๒๘
๓.๒ ประเด็นการพัฒนาวเคราะห์สภาพแวดล้อม	๒9
โครงการ/กิจกรรม	๒๙
ประเด็นการพัฒนา	๒๙
กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน	๒๙

ภาพที่ 3 การแบ่งเขตการปกครองตำบลลำพาน

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

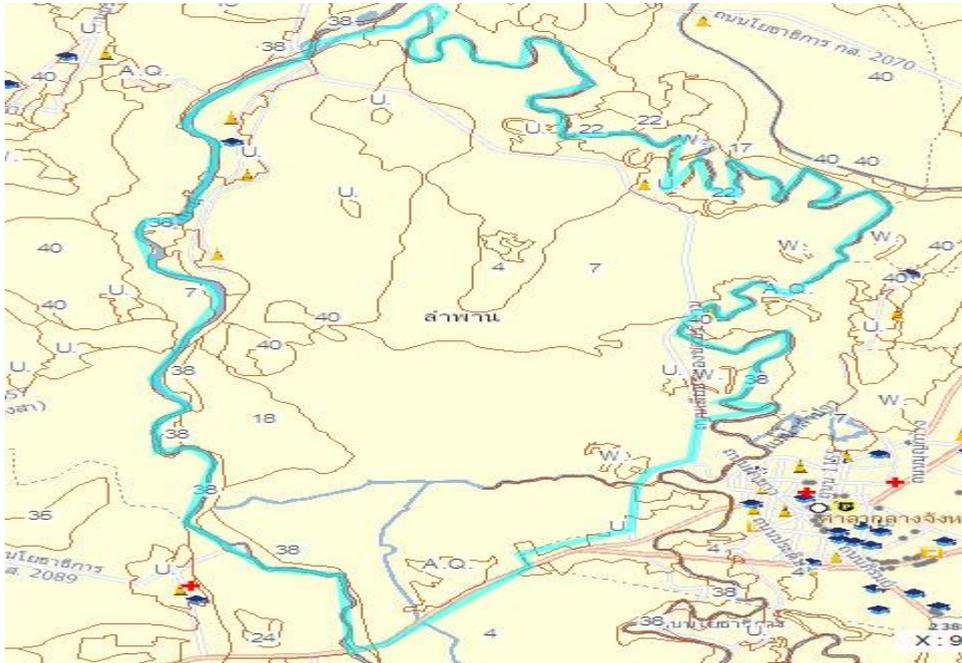
ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของตำบลลำพาน มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ชลประทานลำปาว เหมาะสำหรับการทำนา ปลูกพืชฤดูแล้ง และจัดทำไร่นาสวนผสม ซึ่งมีคลองส่งน้ำสายใหญ่ และคลองแยกซอยไปตามพื้นที่นาของเกษตรกร ในแต่ละปี เกษตรกรสามารถใช้น้ำ ทั้งฤดูฝนและฤดูแล้งในการทำเกษตร ประมง และเลี้ยงสัตว์

ตำบลลำพาน เป็นตำบลที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบเหมาะสมในการเพาะปลูกข้าว สภาพพื้นที่ป่าไม้ในเขตตำบลลำพานจึงเป็นป่าไม้ตามหัวไร่ปลายนาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการปลูกสร้างสวนป่าตามที่สาธารณะประโยชน์ของตำบล ต้นไม้ที่ปลูก ได้แก่ ต้นยูคาลิปตัส กระจินณรงค์ ส่วนสภาพป่าตามหัวไร่ปลายนา ต้นไม้ที่พบส่วนใหญ่เป็นต้น ตะบก ยางนา สะแบงหลวง เป็นต้น

๑.๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลเป็นที่ราบลุ่ม ทางด้านทิศตะวันตกของตำบลมีสภาพพื้นที่เป็นที่ดอน พื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตป่าดงลาน ซึ่งนับเป็นพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติภูกระดึง และทางด้านทิศตะวันออกของตำบลมีสภาพพื้นที่เป็นที่ลาดชัน มีลำห้วย หนองน้ำ กระจายอยู่ทั่วตำบล พื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง และมีจุดสูงสุดของตำบลอยู่ที่ระดับ ๕๖๒ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

๑.๒.๒ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน (แผนที่กลุ่มชุดดิน)

ภาพที่ 4 กลุ่มชุดดินตำบลลำพาน

ลักษณะดินที่พบในเขตตำบลลำพาน ประกอบด้วยกลุ่มชุดดินต่างๆ มีลักษณะและคุณสมบัติต่างๆดังต่อไปนี้

กลุ่มชุดดินที่ ๖

ได้แก่ ชุดดิน บางนรา (Ba) เชียงราย (Cr) แกลง (Kl) คลองขุด (Kut) มโนรมย์ (Mn) สู่โห่งโกลก (GK) นครพนม (Nn) พะวง (Paw) ปากท่อ (Pth)

ลักษณะสำคัญของดิน เนื้อดินเป็นดินเหนียว ดินบนมีสีเทาแก่ ดินล่างมีสีน้ำตาลอ่อน หรือสีเทามีจุดประสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดงตลอดชั้นดิน บางแห่งมีศิลาแลงอ่อนหรือก้อนสารเคมีพวกเหล็กและแมงกานีสปะปนอยู่ด้วย กลุ่มดินนี้เกิดจากพวกตะกอนลำนํ้าเป็นดินลึกมากมีการระบายน้ำเลว พบในพื้นที่ราบหรือค่อนข้างราบตามชายฝั่งทะเล พื้นที่น้ำท่วมถึง ลานตะพักลำนํ้าระดับตําน้ำแข่ง ๓๐-๕๐ ซม. นาน ๓-๕ เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ หรือค่อนข้างต่ำ pH ๔.๕-๕.๕ เป็นกลุ่มดินที่พบมาก รองจากกลุ่มชุดดินที่ ๑๗ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ ๘๓.๔๗% ของพื้นที่ตำบล บริเวณที่พบปรากฏอยู่ทั่วทุกหมู่บ้านในพื้นที่ของตำบลลำพาน รวมพื้นที่ประมาณ ๒๑,๓๙๙ ไร่ เกษตรกรใช้ประโยชน์ในการทำการเกษตร เหมาะสำหรับการปลูกข้าวและพืชล้มลุกในฤดูแล้ง

กลุ่มชุดดินที่ ๑๗, ๔๐, ๔๑

ได้แก่ ชุดดินร่อยเอ็ด

ลักษณะสำคัญของดิน เนื้อดินมีคราบเกลือ (Resaline) มีลักษณะเป็นพวกดินร่วนปนทราย ดินล่างเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วนเหนียว มีสีน้ำตาลอ่อน หรือสีเทา มีพื้นดินค่อนข้างเรียบ หรือราบเรียบ เป็นดินลึกมาก การระบายน้ำเลว หรือค่อนข้างเลว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดแก่ถึงเป็นด่างประมาณ ๕.๕ - ๘.๐

บริเวณที่พบหน่วยดินนี้ จะอยู่ทางทิศตะวันตกของตำบล กระจายกระจายทั่วไป พบมากในบริเวณบ้านวังยูง หมู่ที่ ๕, บ้านโนนยาง หมู่ที่ ๑๕, บ้านโนนแพง หมู่ที่ ๖, บ้านท่าแสง หมู่ที่ ๗, บ้านท่าสิน หมู่ที่ ๘, บ้านท่าสีดา หมู่ที่ ๙, บ้านดงเมือง หมู่ที่ ๑๐ และ ๑๓ พื้นที่จำนวน ๔,๒๓๘ ไร่ คิดเป็น ๑๖.๕๓% ของพื้นที่ตำบล เหมาะสำหรับปลูกพืชไร่, ไม้ผล และทำนาบ้างเล็กน้อย

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น สภาพภูมิอากาศแบ่งออกเป็น สามฤดู ได้แก่ ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูหนาว สภาพอากาศค่อนข้างรุนแรงโดยจะร้อนจัด แห้งแล้งในฤดูร้อน และหนาวจัดในฤดูหนาว

๑.๓.๒ ฤดูกาล

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ เป็นต้นไป จนถึงเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนจัดในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม เป็นต้นไปจนถึงเดือนตุลาคม โดยจะมีฝนตกชุกในเดือนกันยายนของทุกปี

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม เป็นต้นไปจนถึงเดือนมกราคม สภาพอากาศจะหนาวเย็นโดยทั่วไป และจะหนาวจัดในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคมของทุกปี

๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

จากสถิติน้ำฝนจากสถานีวัดน้ำฝนและอุณหภูมิจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จากปี ๒๕๔๕ -๒๕๕๔ พบว่า มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยทั้งปี ๑,๓๙๙.๑ มิลลิเมตร โดยเดือนสิงหาคมเป็นเดือนที่มีปริมาณฝนตกมากที่สุด เฉลี่ย ประมาณ ๓๓๖.๘ มิลลิเมตร และเดือนที่มีปริมาณฝนตกน้อยที่สุด คือ เดือนธันวาคม เฉลี่ย ๐.๙ มิลลิเมตร

ตารางที่ ๓ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบ ๑๐ ปี

ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
๒๕๕๘	-	-	๗๙.๐	๕๓.๙	๑๒๖.๖	๑๗๔.๗	๙๒.๙	๓๘๖.๒	๒๕๑.๗	๕๔.๓	๑๘.๒	๑.๖	๑๒๓๙.๑
๒๕๕๙	-	๑.๙	๓๒.๙	๒๕.๗	๗๙.๗	๒๒๖.๐	๑๘๓.๗	๓๗๕.๘	๓๒๔.๗	๖๓.๐	-	-	๑๓๑๓.๔
๒๕๖๐	๒๐.๒	๔๕.๙	๘.๔	๑๒๐.๗	๒๘๒.๒	๓๐๐.๕	๕๕๓.๒	๓๒๔.๔	๑๓๒.๔	-	๒.๔	-	๑๗๙๐.๓
๒๕๖๑	-	-	-	๓๕.๙	๑๙๘.๑	๑๘๔.๖	๓๒๖.๒	๒๔๖.๒	๓๗๑.๕	๑๖.๑	๒๒.๗	๐.๓	๑๔๐๑.๖
๒๕๖๒	-	๕๖.๓	๓๖.๑	๙๔.๗	๑๘๘.๔	๑๔๘.๔	๑๑๓.๑	๑๕๙.๑	๒๒๗.๑	๒๖๑.๖	๓.๑	-	๑๒๘๗.๙
๒๕๖๓	-	๓๐.๐	๓๒.๐	๕๗.๐	๑๘๑.๗	๗๙.๔	๑๐๔.๘	๖๕๒.๓	๑๖๖.๑	๒๐๕.๐	๒๖.๒	-	๑๕๓๔.๕
๒๕๖๔	๑.๕	๒.๙	๙.๓	๒๔๑.๐	๑๗๑.๘	๑๔๖.๑	๑๒๓.๒	๘๘.๗	๓๖๑.๓	๑๔๔.๖	๔๓.๘	๖.๒	๑๓๔๐.๔
๒๕๖๕	-	-	๒๓.๐	๗๓.๕	๒๐๒.๓	๒๕๑.๒	๒๘๙.๐	๒๐๒.๑	๑๙๙.๘	๙.๖	-	๐.๕	๑๒๕๑
๒๕๖๗	๒๗.๐	๕๒.๑	-	๑๗.๐	๗๔.๐	๙๑.๑	๑๐๘.๘	๕๓๕.๗	๙๔.๘	๙๗.๘	-	-	๑๐๙๘.๓
๒๕๖๘	-	๔๕.๒	๑๙.๒	๓๕.๗	๑๔๔.๐	๑๘๗.๐	๓๓๙.๘	๓๙๗.๓	๔๒๓.๘	๑๔๐.๔	๑.๗	-	๑๗๓๔.๑
รวม	๔๘.๗	๒๓๔.๓	๒๓๙.๙	๗๕๕.๑	๑,๖๔๘.๘	๑,๗๘๙.๐	๒,๒๓๔.๗	๓,๓๖๗.๘	๒,๕๕๓.๒	๙๙๒.๔	๑๑๘.๑	๘.๖	๑๓๙๙๐.๖
เฉลี่ย	๔.๙	๒๓.๔	๒๔.๐	๗๕.๕	๑๖๔.๙	๑๗๘.๙	๒๒๓.๕	๓๓๖.๘	๒๕๕.๓	๙๙.๒	๑๑.๘	๐.๙	๑,๓๙๙.๑

ที่มา : สถานีวัดน้ำฝนและอุณหภูมิจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกาฬสินธุ์

๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

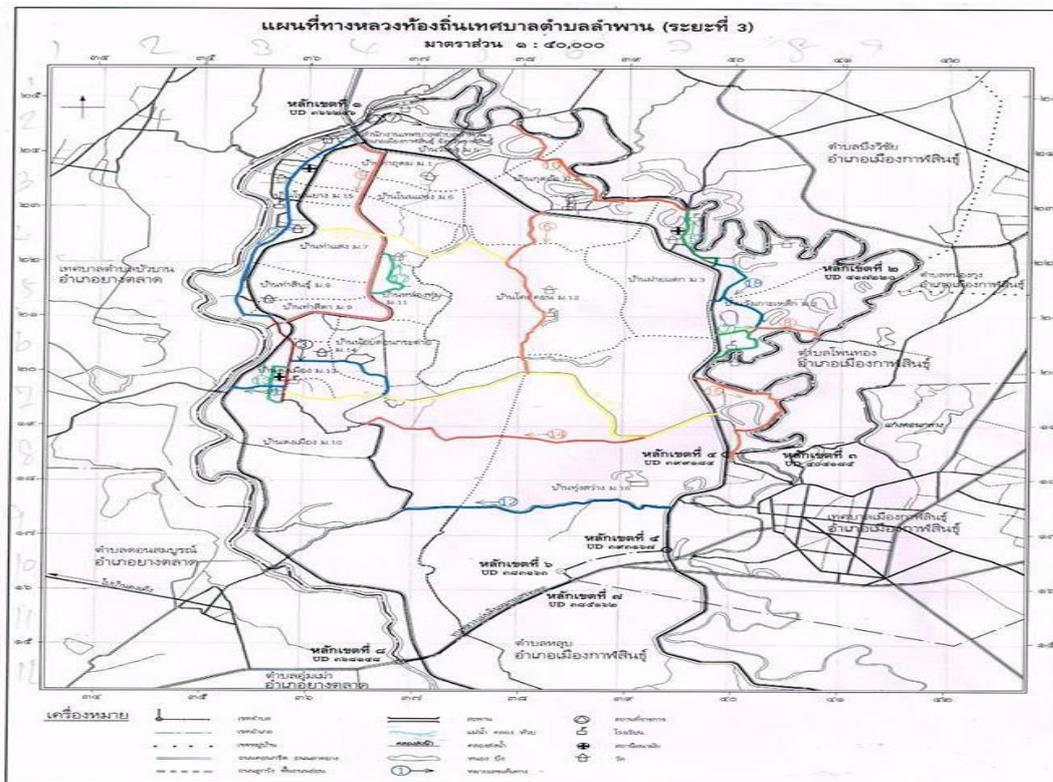
อุณหภูมิของตำบลลำพานเฉลี่ยทั้งปีสูงสุด ๓๐.๑ องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และเฉลี่ยต่ำสุด ๒๓.๗ องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม

ตารางที่ ๓ อุณหภูมิในรอบ ๑๐ ปี

เดือน ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
๒๕๕๖	๒๒.๔	๒๕.๗	๒๗.๓	๒๘.๔	๓๐	๒๙.๑	๒๗.๔	๒๗.๙	๒๗.๙	๒๘	๒๕.๘	๒๕.๒	๓๒๕.๑
๒๕๕๗	๒๔.๙	๒๗.๕	๓๐.๓	๓๐.๕	๓๐.๖	๒๘.๔	๒๘.๗	๒๘.๙	๒๘.๙	๒๘.๓	๒๕.๒	๒๓.๑	๓๓๕.๓
๒๕๕๘	๒๓	๒๔.๓	๒๙.๓	๒๘.๗	๒๗.๓	๒๘.๔	๒๘.๒	๒๗.๗	๒๗.๘	๒๗.๗	๒๕.๕	๒๐.๕	๓๑๘.๔
๒๕๕๙	๒๔.๖	๒๔.๗	๒๘.๗	๒๙.๓	๒๘.๕	๒๘.๑	๒๗.๙	๒๘.๔	๒๘	๒๘.๖	๒๓.๙	๒๔.๓	๓๒๕
๒๕๖๐	๒๖.๓	๒๕.๘	๒๗.๕	๓๒.๓	๒๙	๒๘.๒	๒๘.๖	๒๘.๒	๒๘.๓	๒๘	๒๔	๒๔	๓๓๐.๒
๒๕๖๑	๒๓.๕	๒๖.๔	๒๓.๒	๒๙.๗	๒๙.๒	๒๙.๕	๒๙.๔	๒๘.๓	๒๗.๗	๒๗.๘	๒๖.๕	๒๖.๔	๓๒๗.๖
๒๕๖๒	๒๓.๔	๒๗.๓	๒๘.๗	๓๑.๓	๓๐.๘	๒๙.๓	๒๙.๗	๒๕.๕	๒๗.๘	๒๗.๗	๒๖.๗	๒๓.๖	๓๓๔.๘
๒๕๖๓	๒๔.๗	๒๓.๕	๒๙.๑	๓๐.๑	๒๙.๕	๒๘.๓	๒๙	๒๘.๕	๒๘.๕	๒๖.๔	๒๖.๒	๒๓.๒	๓๒๗
๒๕๖๔	๒๔.๓	๒๘.๓	๒๘	๓๑	๓๐.๔	๒๙.๓	๒๘.๙	๒๘.๙	๒๘.๔	๒๘	๒๖.๖	๒๓.๒	๓๓๕.๓
๒๕๖๕	๒๔.๗	๒๕.๘	๒๙	๒๙.๙	๒๙.๙	๒๙.๓	๒๘.๖	๒๗.๔	๒๙.๑	๑๗.๓	-	-	๒๗๑
๒๕๖๗	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
๒๕๖๘	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	๒๔๑.๘	๒๕๙.๓	๒๘๑.๑	๓๐๑.๒	๒๙๕.๒	๒๘๗.๙	๒๘๖.๔	๒๘๒.๗	๒๘๒.๔	๒๖๗.๘	๒๓๐.๔	๒๑๓.๕	๓๒๒๙.๗
เฉลี่ย	๒๔.๒	๒๕.๙	๒๘.๑	๓๐.๑	๒๙.๕	๒๘.๘	๒๘.๖	๒๘.๓	๒๘.๒	๒๖.๘	๒๕.๖	๒๓.๗	๒๘.๑

ที่มา : สถานีวัดน้ำฝนและอุณหภูมิสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกาฬสินธุ์

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

รูปภาพที่ ๕ แสดงเส้นทางคมนาคมตำบลลำพาน

ตำบลลำพานอยู่ห่างจากอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ประมาณ ๕ กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ ๕ กิโลเมตร การคมนาคมติดต่อในหมู่บ้าน, ในตำบล และอำเภอ อาศัยรถสามล้อเครื่อง, รถยนต์รับจ้าง, รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ส่วนตัว โดยหมู่บ้านส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมถนน ถนนเรียบคลองชลประทานลำพาน มีถนนลาดยาง ถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้าน และมีถนนลูกรังเข้าสู่หมู่บ้าน มี ๓ หมู่บ้าน ซึ่งการเดินทางไม่ค่อยสะดวก ซึ่งก็คือ บ้านหนองทุ่ม หมู่ที่ ๑๑, บ้านโคกคอน หมู่ที่ ๑๒, บ้านน้อยดอนกระต่าย หมู่ที่ ๑๔ ส่วนถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านภายในตำบล สามารถเดินทางไปมากับหมู่บ้านใกล้เคียงได้สะดวก ทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง

การคมนาคมขนส่งของเทศบาลตำบลลำพาน สามารถติดต่อระหว่างชุมชนได้สะดวก โดยมีเส้นทางคมนาคมสายสำคัญ ดังนี้

- ทางหลวงชนบท หมายเลข กส. 2060

- ทางหลวงชนบท หมายเลข กส. ๒๐๑๖

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

ตำบลลำพาน มีลำน้ำพานที่สำคัญ และคลองชลประทาน แหล่งน้ำธรรมชาติสำหรับใช้เพื่อการเกษตร

๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

ตำบลลำพานมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีความสำคัญกับเกษตรกรอยู่ ๑๐ แห่ง และแหล่งที่มีความสำคัญต่อการเพาะปลูกของเกษตรกร คือ

๑.๑ ลำน้ำพาน เป็นลำน้ำสายสำคัญสายหนึ่งของจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งไหลผ่านพื้นที่ตำบลลำพานลงสู่ลำน้ำชี ความยาวประมาณ ๑๕ กิโลเมตร มีน้ำใช้ตลอดปี เป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของเกษตรกรในด้านการอุปโภคและบริโภค

๑.๒ ลำน้ำพาน เป็นลำน้ำที่มีจุดกำเนิดมาจากโครงการชลประทานลำพาน ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของตำบล มีความยาวประมาณ ๑๐ กิโลเมตร มีน้ำใช้ตลอดปี เกษตรกรใช้ประโยชน์ในการเกษตร

๑.๓ ลำตะคอง เป็นลำน้ำสาขาของลำน้ำพานและลำน้ำพาน มีความยาวประมาณ ๕ กิโลเมตร เกษตรกรใช้ประโยชน์ในการเกษตร เนื่องจากมีปริมาณน้ำ ตลอดทั้งปี

๑.๔ หนองกุดเป่ง บึงไฮ มีพื้นที่ประมาณ ๕ ไร่ มีปริมาณน้ำตลอดทั้งปี อยู่ในเขตพื้นที่บ้านวังเกาะเหล็ก หมู่ที่ ๒

๑.๕ กุดเตือ มีพื้นที่ประมาณ ๓ ไร่ มีปริมาณน้ำตลอดทั้งปี อยู่ในเขตพื้นที่บ้านฝายแตก หมู่ที่ ๓

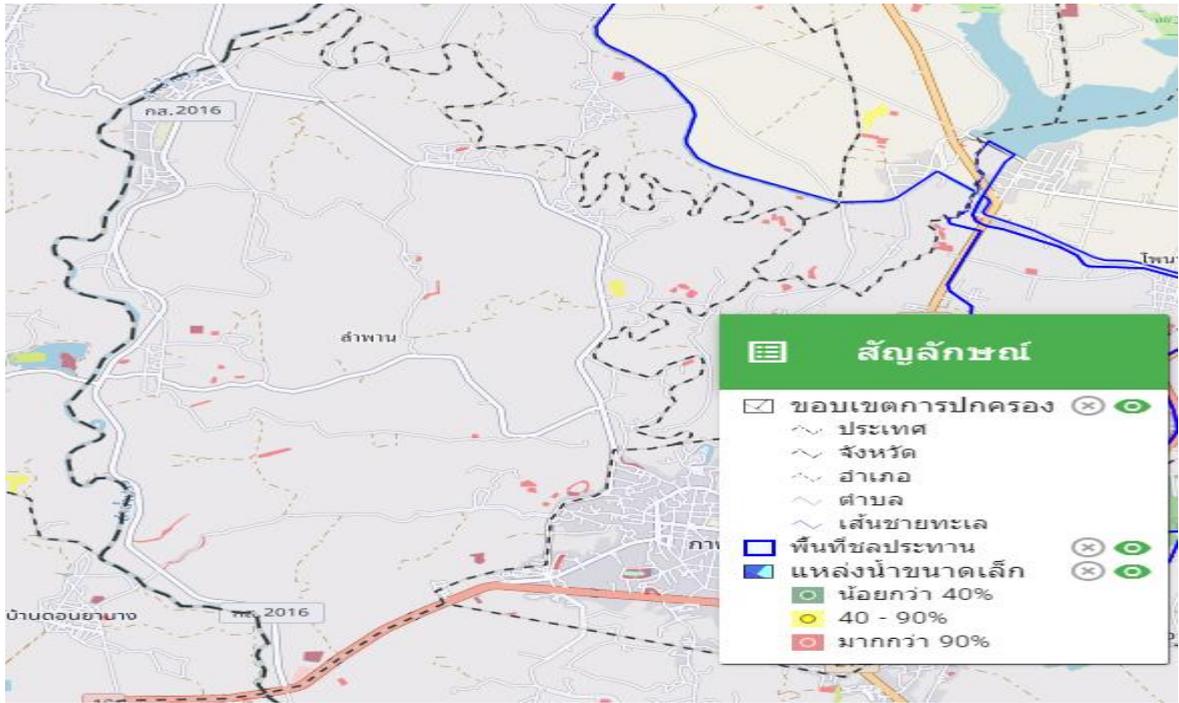
๑.๖ กุดผักไทรและกุดอ้อ มีพื้นที่ประมาณ ๑๐ ไร่ มีปริมาณน้ำตลอดทั้งปี อยู่ในเขตพื้นที่บ้านวังยุง หมู่ที่ ๕

๑.๗ กุดไฮ มีพื้นที่ประมาณ ๓ ไร่ มีปริมาณน้ำตลอดทั้งปี อยู่ในเขตพื้นที่บ้านหนองทุ่ม หมู่ที่ ๑๑

๑.๘ กุดจิก มีพื้นที่ประมาณ ๓ ไร่ มีปริมาณน้ำตลอดทั้งปี อยู่ในเขตพื้นที่บ้านวังยุง หมู่ที่ ๕

๑.๙ กุดมนมีพื้นที่ประมาณ ๓ ไร่ มีปริมาณน้ำตลอดทั้งปี อยู่ในเขตพื้นที่บ้านวังยุง หมู่ที่ ๕

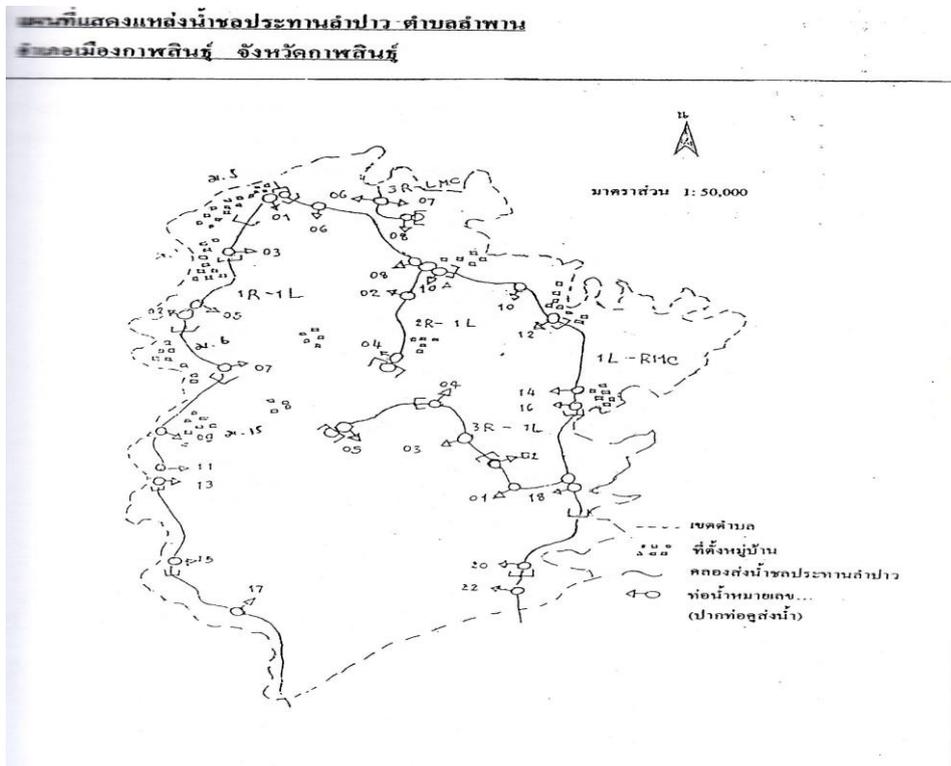
๑.๑๐ กุดน้ำลาด มีพื้นที่ประมาณ ๔ ไร่ มีปริมาณน้ำตลอดทั้งปี อยู่ในเขตพื้นที่บ้านทุ่งสว่าง หมู่ที่

รูปภาพที่ ๖ แสดงแหล่งน้ำธรรมชาติ

๑.๕.๒ แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝายทดน้ำ

แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ประปาหมู่บ้าน บ่อน้ำตื้น บ่อบาดาล ที่ใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค และการปลูกพืชผัก นอกจากนี้ยังมีคลองส่งน้ำของโครงการชลประทานลำปาวที่กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ตำบล ซึ่งเกษตรกรใช้ประโยชน์ในการเกษตรตลอดปี ตำบลลำพานมีพื้นที่ที่สามารถรับน้ำชลประทานได้คิดเป็นร้อยละ ๙๕ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด

รูปที่ ๗ แสดงแหล่งน้ำชลประทาน

๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก พืชที่เกษตรกรปลูกเป็นหลักได้แก่ ข้าวนาปี พืชผักต่างๆ ต่าบลลำพาน มีเนื้อที่ทั้งหมด ๒๕,๖๕๗ ไร่ เป็นที่อยู่อาศัย ๑,๐๙๗ ไร่/เฉลี่ย ๐.๔๗ ไร่/ครัวเรือน ที่นา ๒๒,๘๑๒ ไร่ เฉลี่ย๙.๘๒ ไร่/ครัวเรือน ที่ปลูกผัก ๓๗๒ ไร่ เฉลี่ย ๐.๑๖ ไร่/ครัวเรือน ที่ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ๑,๓๕๖ ไร่ เฉลี่ย๐.๕๘ ไร่ / ครัวเรือน

เกษตรกรในตำบลลำพานผลิตข้าวเป็นพืชหลักเนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่รับน้ำโครงการชลประทานลำพาน คิดเป็นร้อยละ ๙๗ จึงมีระบบการผลิตข้าวปีละ ๒ ครั้ง ได้แก่ปลูกข้าวนาปี ในฤดูฝนโดยอาศัยน้ำฝนและน้ำจากโครงการชลประทานและปลูกข้าวนาปรัง และพืชฤดูแล้ง เช่น ถั่วลิสง, ข้าวโพดหวาน หลังเก็บเกี่ยวข้าวนาปีในส่วนของ การปลูกข้าวนาปรังในแต่ละปีเกษตรกรจะปลูกมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณการส่งน้ำของโครงการลำพาน การผลิตพืชของเกษตรกรเป็นลักษณะการผลิตพืชเชิงเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่

ในส่วนของ การเลี้ยงสัตว์เกษตรกรและการเลี้ยงปลา เกษตรกรมีการเลี้ยงตลอดทั้งปีโดยการเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติและให้อาหารสมทบ

การถือครองตามเอกสารสิทธิ์เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ เป็น นส ๓ ก. และโฉนด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ พื้นที่ถือครองเฉลี่ยครัวเรือนละ ๕ ไร่

แรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย ๓ คนต่อครัวเรือน การจ้างแรงงานมีมากช่วงปักดำ เกี่ยวข้าว ปลูก-ตัดอ้อย ซึ่งในปัจจุบันค่าแรงมีราคาสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีการลงทำนาพร้อมๆกัน ค่าแรงสูงถึงวันละ ๓๐๐ บาท อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานสูงขึ้น เป็นเพราะว่ามีแรงงานวัยหนุ่มสาวไปทำงานภาคอุตสาหกรรมต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้แรงงานภาคการเกษตรลดน้อยลง

๑.๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

จังหวัดกาฬสินธุ์มีแนวโน้มมูลค่า GPP เพิ่มขึ้นในทุกปีโดยปีล่าสุด ๒๕๖๖ มีGPP อยู่ที่ ๖๖,๐๗๗ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ๓๑๓ ล้านบาท โดยภาคการเกษตรสูงถึง ๔๙๒ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๙ และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคนต่อปี๘๔,๗๘๕ บาท ซึ่งอยู่อันดับ ๑๓ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอันดับ ๖๖ ของประเทศ

๑.๖.๓ รายได้ของประชากร

รายได้ในภาคเกษตร พบมากที่สุดเฉลี่ยในช่วง ๒๐,๐๐๐-๒๙,๙๙๙ บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๑๖ รองลงมาได้แก่ เฉลี่ยในช่วง ๓๐,๐๐๐-๓๙,๙๙๙ บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๒๑ และรายได้เฉลี่ยในช่วง ๔๐,๐๐๐-๔๙,๙๙๙ บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖๓ ตามลำดับ

****หมายเหตุ** รายได้เฉพาะเป็นเงินสด ส่วนที่เก็บไว้ บริโภค ข้าวพันธุ์ และอื่นๆ ไม่ได้นำมา คิดเป็นมูลค่า

รายได้นอกภาคเกษตร พบมากที่สุดได้แก่ รายได้เฉลี่ยในช่วง ๑๐,๐๐๐-๒๕,๐๐๐ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๖๕ รองลงมาได้แก่รายได้เฉลี่ยในช่วง ๒๕,๐๐๐-๓๔,๐๐๐ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๔๙ และรายได้เฉลี่ยในช่วง ๓๔,๐๐๐-๔๐,๐๐๐ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๖ ตามลำดับ

รายจ่ายในภาคเกษตร พบสูงที่สุดได้แก่ รายจ่ายเฉลี่ยในช่วง ๒๐,๐๐๐-๒๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๗๙ รองลงมาได้แก่รายจ่ายเฉลี่ยในช่วง ๑๐,๐๐๐-๑๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒๑

รายจ่ายนอกภาคเกษตร พบสูงที่สุดได้แก่ รายจ่ายเฉลี่ยในช่วง ๑๕๐,๐๐๐-๒๐๐,๐๐๐ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๔๐ รองลงมาได้แก่ รายจ่ายเฉลี่ยในช่วง ๑๐,๐๐๐-๑๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๒ และรายจ่ายเฉลี่ยในช่วง ๓๐,๐๐๐-๓๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๒๘ ตามลำดับ

๑.๖.๔ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

ตำบลลำพาน แยกออกจากตำบลเหนือ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๗ การตั้งชื่อตำบล ได้ตั้งตามลำน้ำชื่อ **ลำน้ำพาน** การตั้งบ้านเรือน ประชากรส่วนใหญ่ จะตั้งบ้านเรือนรวมกลุ่มกันตามแนวถนนที่เชื่อมต่อกันระหว่างหมู่บ้านภายในตำบล

จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวน	๒,๕๒๑	ครัวเรือน
จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน	๑,๘๔๒	ครัวเรือน
จำนวนประชากรทั้งหมด	จำนวน	๙,๒๐๗	คน
ชาย	จำนวน	๔,๕๒๖	คน
หญิง	จำนวน	๔,๖๘๑	คน

ตารางที่ ๗ ข้อมูลประชากรตำบลลำพาน

บ้าน	หมู่ที่	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	จำนวนประชากร (คน)	หมายเหตุ
ท่าอุดม	๑	๙๓	๕๘	๔๐๘	
วังเกาะเหล็ก	๒	๒๑๖	๑๗๒	๗๕๙	
ฝายแตก	๓	๒๓๒	๑๘๕	๘๔๐	
กุดอ้อ	๔	๒๓๑	๑๘๙	๘๖๓	
วังยุง	๕	๑๔๑	๙๗	๕๔๗	
โนนแพง	๖	๑๖๒	๑๒๖	๖๘๘	
ท่าแสง	๗	๑๘๔	๑๕๗	๗๗๕	
ท่าสินธุ์	๘	๑๐๗	๖๙	๔๕๗	
ท่าสีดา	๙	๙๒	๖๐	๓๙๙	
ดงเมือง	๑๐	๑๙๕	๑๔๘	๖๙๑	
หนองทุ่ง	๑๑	๔๓	๓๒	๒๑๗	
โคกคอน	๑๒	๑๕๖	๑๐๙	๕๓๑	
ดงเมือง	๑๓	๑๑๘	๘๔	๕๑๙	
น้อยดอนกระต่าย	๑๔	๘๑	๓๙	๒๗๕	
โนนยาง	๑๕	๑๒๙	๙๑	๕๐๔	
ทุ่งสว่าง	๑๖	๓๔๑	๒๒๖	๗๓๔	
รวม		๒,๕๒๑	๑,๘๔๒	๙,๒๐๗	

ที่มา: สำนักทะเบียนอำเภอเมืองกาฬสินธุ์, ๒๕๖๘

๑.๖.๕ การศึกษา

ประชากรในตำบลลำพาน ส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน ๒ แห่ง ดังนี้

- โรงเรียนท่าแสงวิทยายน (ขยายโอกาสถึง ม.๓)
- โรงเรียนดงเมืองวิทยาคาร

๑.๖.๖ สาธารณสุข

การดำเนินการด้านสาธารณสุข มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 3 แห่ง และคลินิกพิเศษ 1 แห่ง รวมเป็น 4 แห่ง ที่ให้บริการในเขตเทศบาลตำบลลำพาน ประกอบด้วย

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ฝ่ายแตก
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โนนแพง
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ดงเมือง
- คลินิกพุทธบูชาวัดป่ามัชฌิมาวาส

๑.๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

การนับถือศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลลำพานนับถือศาสนาพุทธ มีวัด จำนวน 14 วัด

ดังนี้

- วัดป่าสามัคคีธรรม หมู่ที่ ๑ - วัดโนนมานที หมู่ที่ ๒
- วัดสะอาดไชยศรี หมู่ที่ ๓ - วัดป่าอุดมชัยฝ่ายแตก หมู่ที่ ๓
- วัดเกาะแก้วพิสดาร หมู่ที่ ๔ - วัดสุวรรณวารี หมู่ที่ ๕
- วัดป่าแดนนาบุญ หมู่ที่ ๕ - วัดคลองรังสิตตราราม หมู่ที่ ๗
- วัดพุทธชุมท่าสินธุ์ท่าสีดาราม หมู่ที่ ๘ - วัดป่าอริยมรียาราม หมู่ที่ ๑๑
- วัดทุ่งศรีมงคล หมู่ที่ ๑๒ - วัดป่ามัชฌิมาวาส หมู่ที่ ๑๓
- วัดโนนแพงธรรมาราม หมู่ที่ ๖ - วัดเฉลิมทุ่งสว่าง หมู่ที่ ๑๖

ขนบธรรมเนียมประเพณี

ตำบลลำพาน มีขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีอิทธิพลและเกี่ยวข้องต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร ซึ่งในบางเดือนที่มีบุญประเพณีเกษตรกรมีการหยุดการประกอบอาชีพชั่วคราวเพื่อมาร่วมในบุญประเพณีตามความเชื่อและการนับถือ ได้แก่ บุญบั้งไฟ บุญเข้าพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา และบุญกฐิน เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการทำบุญประเพณีทั้ง ๑๒ เดือน ดังต่อไปนี้

เดือนอ้าย	บุญกุ่มข้าว, บุญคุณลาน
เดือนยี่	บุญปักรวงความหมู่บ้าน
เดือนสาม	บุญปั้นข้าวจี
เดือนสี่	บุญพระเวส
เดือนห้า	บุญสงกรานต์
เดือนหก	บุญบั้งไฟ
เดือนเจ็ด	บุญเบิกฟ้า
เดือนแปด	บุญเข้าพรรษา

เดือนเก้า	บุญข้าวประดับดิน
เดือนสิบ	บุญข้าวสาก
เดือนสิบเอ็ด	บุญออกพรรษา
เดือนสิบสอง	บุญกฐิน

๑.๖.๘ องค์กร/สถาบันต่างๆ

การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพ

กลุ่มเกษตรกร	จำนวน	๑	กลุ่ม
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน	๓	กลุ่ม
กลุ่มยุวเกษตรกร	จำนวน	๑	กลุ่ม
กลุ่มอาชีพ	จำนวน	๑๖	กลุ่ม
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	จำนวน	๑๑	กลุ่ม
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	จำนวน	๘	กลุ่ม
กลุ่ม ธกส.	จำนวน	๔๘	กลุ่ม
กลุ่มเลี้ยงโค	จำนวน	๓	กลุ่ม
กลุ่มสหกรณ์	จำนวน	๗	กลุ่ม

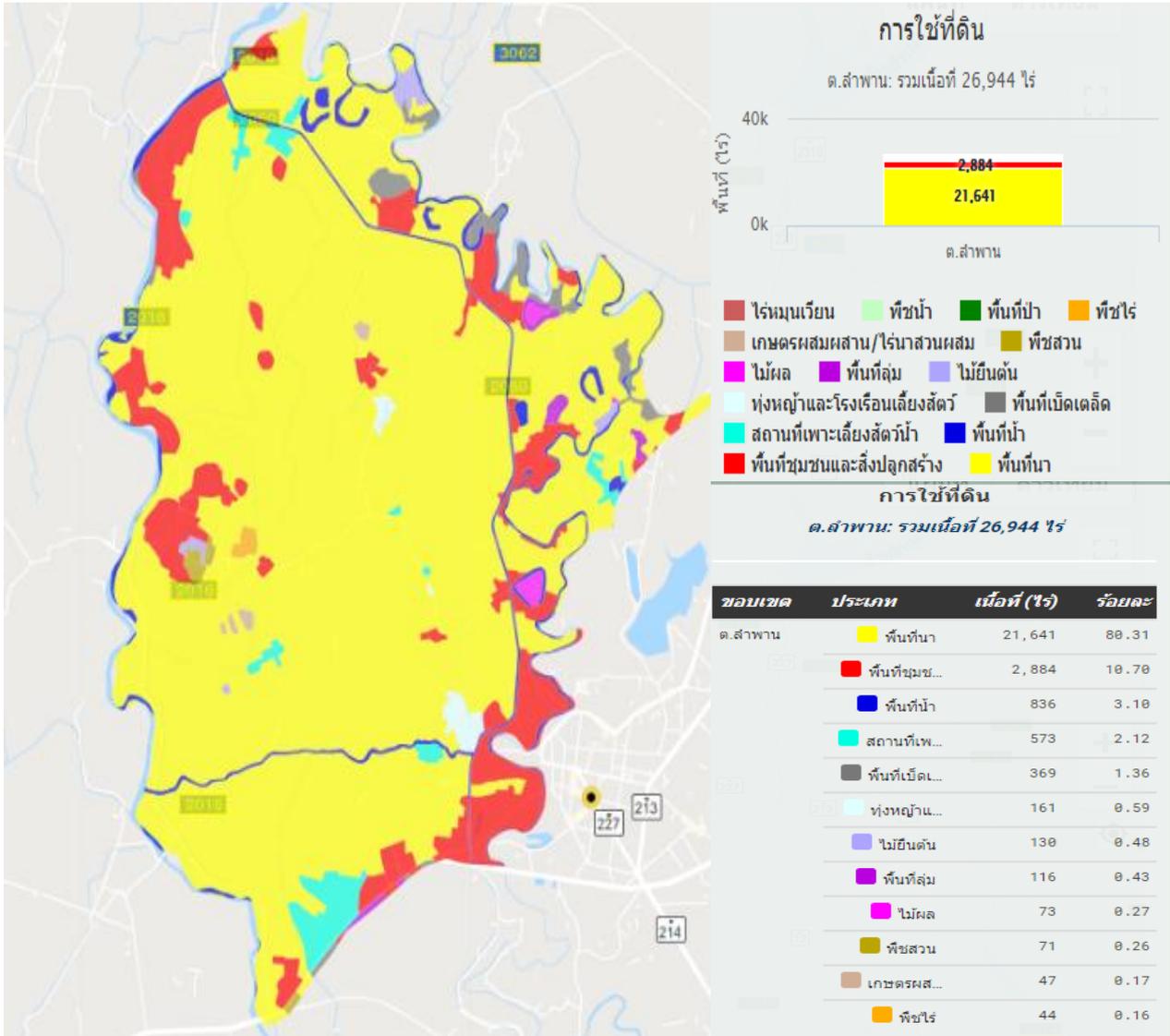
ตารางที่ ๘ ข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน ตำบลลำพาน

หมู่ที่	บ้าน	กรรมการ (คน)		สมาชิก (คน)	ครัวเรือน	สมาชิกกู้ยืม (บาท)	อัตราดอกเบี้ย (บาท) /ปี)
		ชาย	หญิง				
๑	ท่าอุดม	๗	๘	๗๘	๘๘	๑,๒๒๓,๔๖๔.๕๕	๖
๒	วังเกาะเหล็ก	๕	๖	๗๙	๒๐๒	๑,๓๓๐,๘๗๓.๑๒	๖
๓	ฝายแตก	๒	๘	๗๓	๒๑๕	๑,๒๕๔,๗๕๓.๒๔	๖
๔	กุดอ้อ	๕	๔	๑๑๗	๒๒๑	๑,๑๐๓,๑๙๐	๖
๕	วังยูง	๖	๓	๑๐๐	๑๒๗	๑,๑๒๙,๖๕๙.๖๘	๖
๖	โนนแพง	๓	๗	๗๓	๑๕๖	๑,๒๓๕,๐๗๐.๕๖	๖
๗	ท่าแสง	๘	๗	๑๑๙	๑๗๗	๑,๒๐๐,๖๒๖.๙๔	๖
๘	ท่าสินธุ์	๗	๘	๑๐๓	๙๙	๑,๐๗๓,๘๖๐.๔๗	๖
๙	ท่าสีดา	๘	๗	๖๘	๙๐	๑,๒๔๒,๘๒๑	๖
๑๐	ดงเมือง	๗	๗	๑๑๑	๑๗๘	๑,๒๓๗,๕๒๓.๙๗	๖
๑๑	หนองทุ่ม	๕	๕	๖๑	๔๒	๑,๒๒๕,๐๑๑.๔๕	๖
๑๒	โคกคอน	๗	๒	๙๙	๑๓๙	๑,๓๑๔,๗๑๐	๖
๑๓	ดงเมือง	๕	๑๐	๘๙	๑๑๔	๑,๑๕๕,๕๒๖	๖
๑๔	น้อยดอนกระต่าย	๗	๘	๕๔	๖๙	๑,๒๕๕,๒๓๔.๖๐	๖
๑๕	โนนยาง	๙	๖	๙๑	๑๒๑	๑,๒๐๗,๘๓๘.๒๐	๖
๑๖	ทุ่งสว่าง	๘	๗	๘๓	๒๘๖	๑,๑๒๘,๒๙๑.๑๙	๖
รวม		๙๙	๑๐๓	๑,๓๙๘	๒,๓๒๔	๑๙,๓๑๘,๔๕๔.๙๗	๙๖

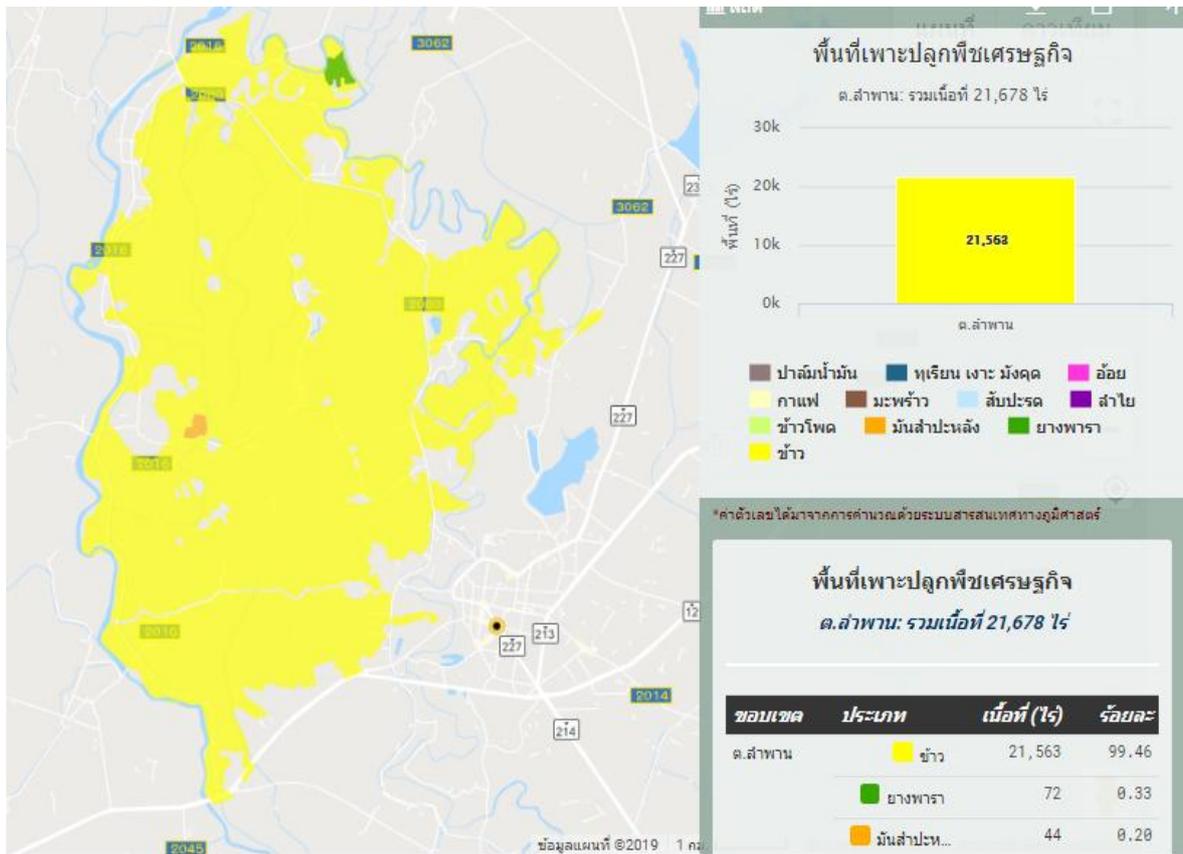
๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๑.๗.๑ ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร อุตสาหกรรม ชุมชนเมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย

จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน พบว่าในตำบลลำพาน สามารถจำแนกการใช้ที่ดินได้เป็น ๕ ประเภทหลัก คือ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่น้ำ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่อื่นๆ (เช่น ไม้ละเมาะ) ซึ่งรายละเอียดแสดงในรูปภาพที่ ๘

รูปภาพที่ ๘ การใช้ประโยชน์ที่ดิน

รูปภาพที่ ๙ พื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลลำพาน

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

๑) เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

(๑) Smart Farmer, YSF, ที่มีความรู้ความชำนาญ/เครือข่าย

เกษตรกรต้นแบบ smart farmer ในตำบลลำพาน มีจำนวนหลายท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี

(๒) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นศูนย์เรียนรู้ประจำอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ที่เป็นต้นแบบและเป็นจุดเรียนรู้ในเรื่องของเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตรต่างๆ

(๓) มีกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันตามโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

๒) ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

(๑) ทรัพยากรน้ำ

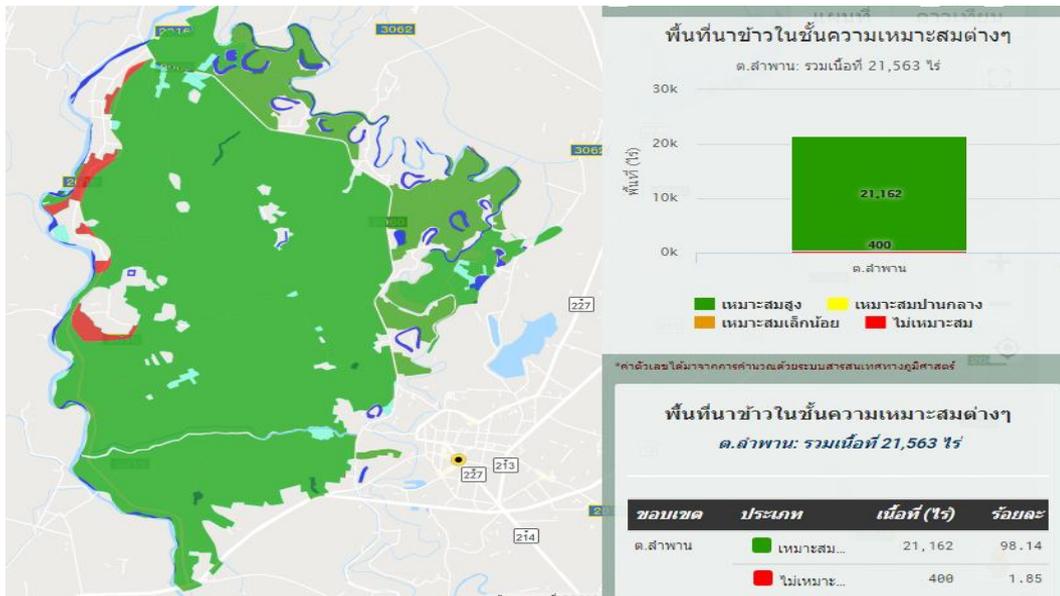
ตำบลลำพานอยู่ในเขตลุ่มน้ำพาน ซึ่งเชื่อมต่อกับอ่างเก็บน้ำลำพาน เป็นที่ราบลุ่มเป็นแหล่งรับน้ำจากชลประทานลำพาน ทำให้มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์

(๒) สินค้าเกษตรที่สำคัญ

(๑) ข้าว

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลลำพาน มีพื้นที่เหมาะสมมาก จำนวน ๒๑,๑๖๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๑๔ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๔๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๕ ตามลำดับ

รูปภาพที่ ๑๐ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๙)

ข้าวนาปี พันธุ์ข้าวนาปีที่เกษตรกรตำบลลำพานนิยมปลูกมี ๓ พันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์ข้าวเหนียว กข ๖. มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๑๘,๒๓๗ ไร่, พันธุ์ข้าวเจ้าขาวดอกมะลิ ๑๐๕ มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๔,๓๖๒ ไร่ และพันธุ์ข้าวเจ้าเหลืองอ่อน มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๒๑๓ ไร่ รวมพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๒๒,๘๑๒ ไร่

ข้าวนาปรัง จำแนกตามครีวเรือนที่ปลูกข้าวนาปรัง ในตำบลลำพาน พบว่าพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมากที่สุดคือพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์ กข ๔๙, กข ๒๒ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

ตารางที่ ๙ ปฏิทินการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์, ประมงของเกษตรกรตำบลลำพาน อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี ๒๕๖๙

ชนิดพืช / สัตว์	ช่วงเวลา												หมายเหตุ	
	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มิย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค		
ข้าวนาปี						←	←	←	←	←	←	←	←	นาดำ ๑๐ % นาหว่าน ๙๐ %
ข้าวนาปรัง	←	←	←	←										
ถั่วลิสง						←	←	←	←					
ข้าวโพดหวาน						←	←	←	←					
พืชผักต่าง ๆ	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
ไม้ผลไม้ยืนต้น	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
การเลี้ยงสัตว์														
- โค - กระบือ	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
- สุกร	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
- สัตว์ปีก	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
- ประมง	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	

ปริมาณผลผลิต

ข้าวนาปี พื้นที่ปลูก ๒๒,๘๑๒ ไร่ เฉลี่ย ๙.๘๒ ไร่/ครีวเรือน ผลผลิตรวม ๖,๖๒๙ กก.
ผลผลิตเฉลี่ย ๖๗๕ กก./ไร่

ข้าวนาปรัง พื้นที่ปลูก ๑๕,๒๓๑ ไร่ เฉลี่ย ๙.๘๒ ไร่/ครีวเรือน ผลผลิตรวม ๖,๒๒๗ กก.
ผลผลิตเฉลี่ย ๗๕๓ กก./ไร่

เทคนิควิธีการผลิต

ข้าวนาปี

การเตรียมดิน ไถ ๒ ครั้ง ได้แก่ ไถแปรและไถตะ โดยใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

การตกกล้า ประมาณปลายเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน หลังจากไถตะดินไว้ก่อน เมื่อมีฝนตกลงมาหรือมีน้ำชลประทานก็จะทำการไถครั้งที่ ๒ จากนั้นคราดเพื่อปรับระดับดิน ทำเทือกแล้ว จะนำเมล็ดพันธุ์ข้าว ที่เตรียมไว้ (แช่น้ำ๑คืน หุ้ม ๒ คืน) นำมาหว่านในอัตรา ๕-๗ กก./ไร่ เมื่ออายุกล้าได้ ๒๕-๓๐ วันจึงจะถอนไปปักดำ

การปักดำ การเตรียมแปลงปักดำทำเหมือนแปลงตกกล้า เมื่อต้นกล้าพร้อมที่จะปักดำก็จะถอนกล้าในขณะที่เดียวกันจะทำการไถคราดครั้งที่ ๒ และนำต้นกล้าที่ถอนไว้มาปักดำทันที

สำหรับนาหว่านน้ำตม เกษตรกรจะเตรียมดินโดยการไถตะ ไถแปร คราด มอบ (ปรับระดับดินหรือทำเทือก) แล้ว จึงนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เตรียมไว้ (แช่น้ำ ๑ คืน ห่ม ๒ คืน) นำมาหว่าน ใช้เมล็ดพันธุ์ ๑๐-๑๕ กก. / ไร่ โดยทั่วไป ในฤดูฝนเกษตรกรนิยมทำนาดำ คิดเป็นร้อยละ ๗๐ และนาหว่าน คิดเป็นร้อยละ ๓๐

การดูแลรักษา เกษตรกรจะใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว สูตร ๑๖-๑๖-๘, ๑๖-๒๐-๐ และสูตร ๔๖-๐-๐, ๒๑-๐-๐ ประมาณ ๒๕-๓๐ กก./ ไร่ระยะเวลาที่ใช้มี ๒ ช่วง ได้แก่ หลังการปักดำข้าวและระยะข้าวตั้งท้องโยใช้ในอัตรา ๑๐-๑๒ กก. / ไร่ มีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดการระบาดของศัตรูข้าว ซึ่งได้แก่ หอยเชอรี่ หนู และแมลงศัตรูข้าวที่ระบาด และบางหมู่บ้านมีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดวัชพืชนาข้าวด้วย

การเก็บเกี่ยว ก่อนข้าวจะครบอายุการเก็บเกี่ยวประมาณ ๑๐-๑๕ วันเกษตรกรมีการระบายน้ำออกจากแปลงนา และเริ่มเก็บเกี่ยวข้าวประมาณกลางเดือนพฤศจิกายน การเก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคน คิดเป็นร้อยละ ๕๐ และใช้เครื่องจักรกล คิดเป็นร้อยละ ๕๐

ข้าวนาปรัง

การเตรียมดิน เริ่มหว่านข้าวนาน้ำตมตั้งแต่ช่วงปลายเดือนธันวาคม โดยเผาตอซังข้าวนาปีเสียก่อนจากนั้นจึงไถตะ ไชน้ำเข่านาซึ่งไว้ประมาณ ๓-๕ วัน จึงไถแปรและคราดเพื่อทำเทือกแล้วระบายน้ำออก

การเตรียมเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรนำเมล็ดพันธุ์แช่น้ำ ๒ คืนและห่ม ๑ คืนแล้วนำไปหว่านในแปลงนา อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ๑๕-๒๐ กก. / ไร่

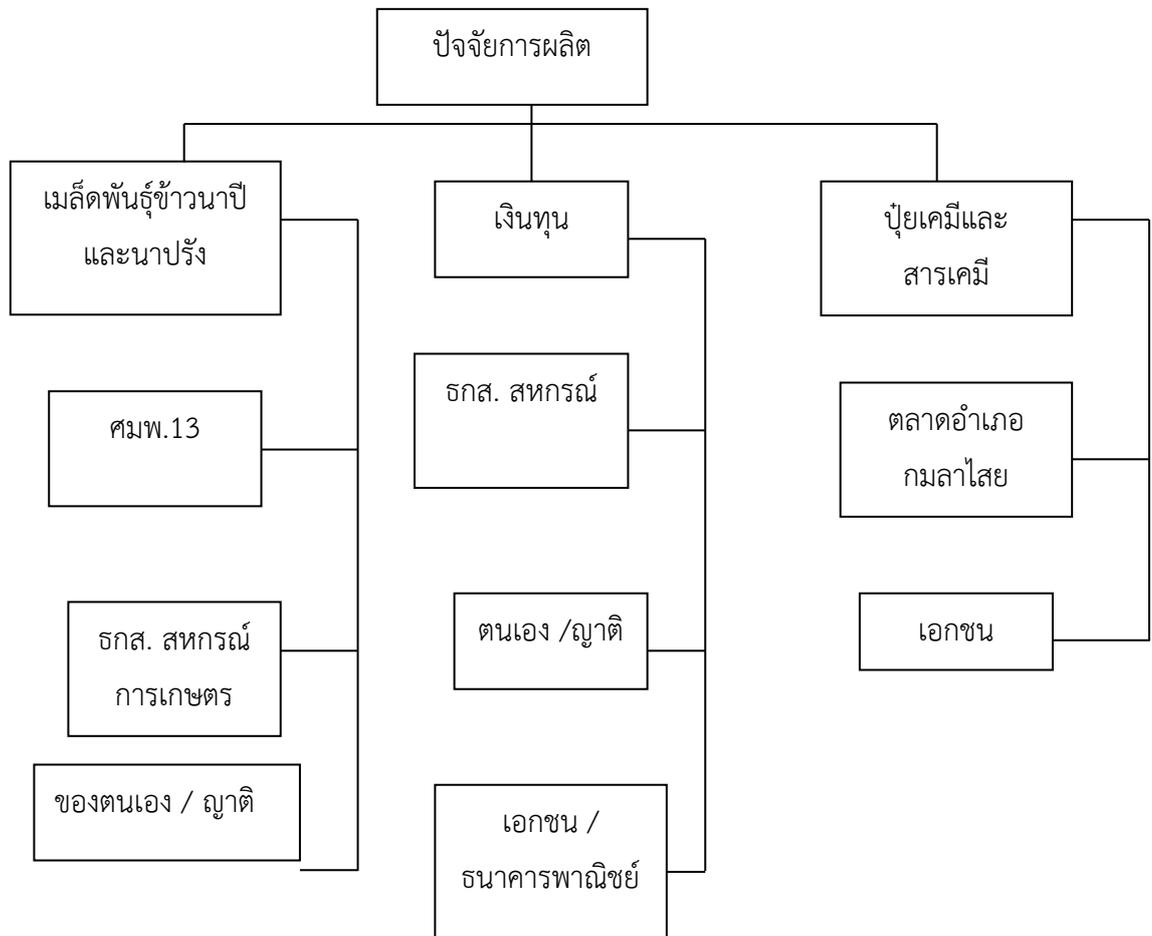
การดูแลรักษา หลังหว่านข้าวได้ ๕ วัน จะเริ่มเปิดน้ำเข้าแปลงนาที่ละน้อยจนปริมาณน้ำพอเหมาะจึงปิดน้ำไว้เมื่อต้นข้าวอายุได้ประมาณ ๒๐ วันหลังหว่าน เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๑ โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือสูตร ๑๖-๑๖-๘ หว่านในอัตรา ๒๐-๓๐ กก./ไร่ หลังจากนั้นพอข้าวอายุได้ ประมาณ ๔๕-๕๐ วัน ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ อีก อัตรา ๒๐-๒๕ กก./ไร่ มีการดูแลรักษาระดับน้ำให้พอเหมาะกับการเจริญเติบโตของข้าวอยู่เสมอ สำหรับโรคแมลงศัตรูข้าวที่พบการระบาดได้แก่ หอยเชอรี่ หนู หนอนกอ เพลี้ยกระโดดและวัชพืชนา เกษตรกรป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ ๘๐

การเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บเกี่ยวข้าวนาปรังประมาณกลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤษภาคม การเก็บเกี่ยวใช้แรงงานคน คิดเป็นร้อยละ ๒๔ และใช้เครื่องจักรกล คิดเป็นร้อยละ ๗๖ ส่วนการนวดใช้เครื่องจักรกล คิดเป็น ร้อยละ ๑๐๐ และเมื่อนวดเสร็จเกษตรกรนำไปขายที่แหล่งรับซื้อทันที

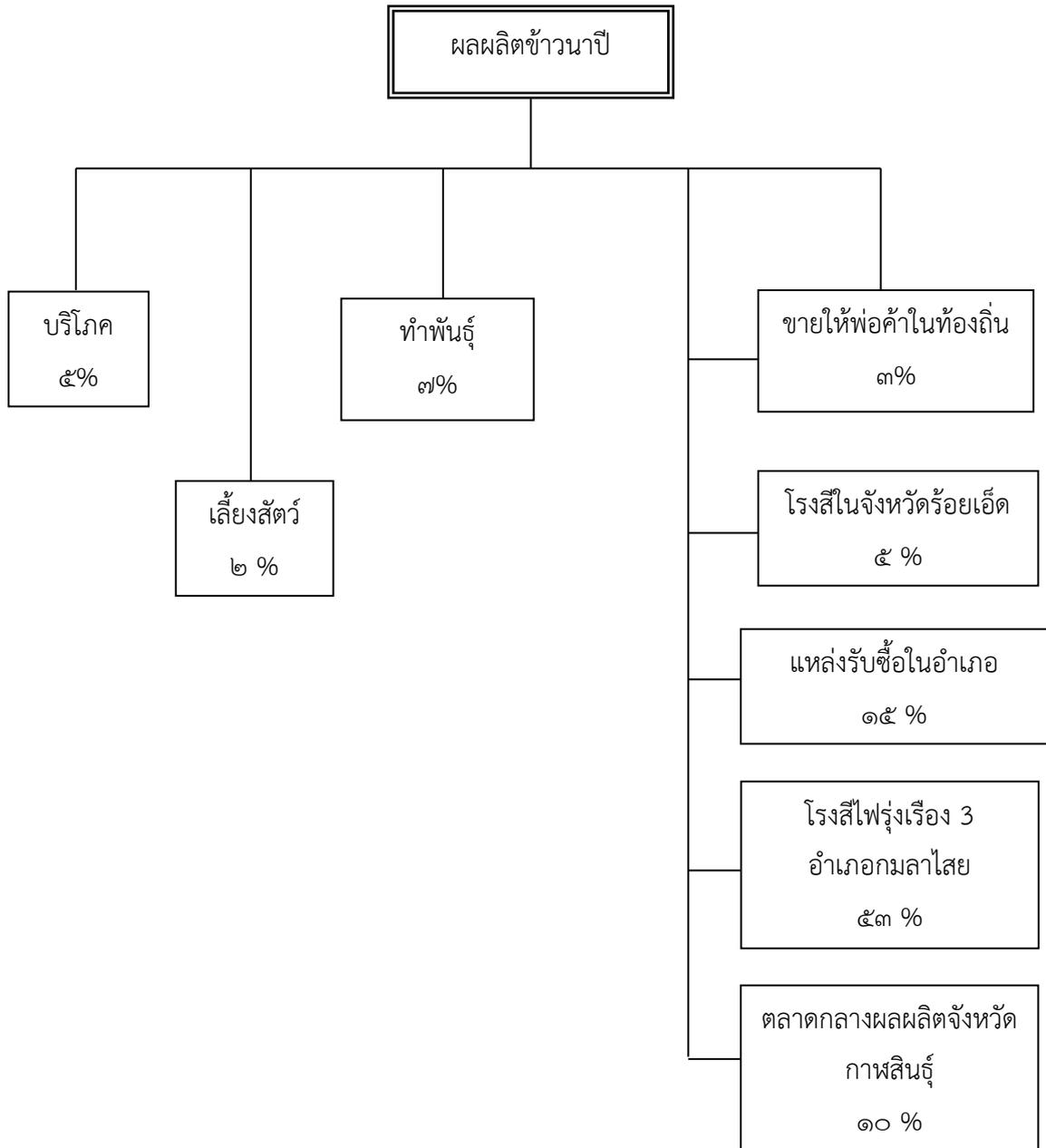
ข้อมูลการตลาด

เกษตรกรตำบลลำพาน มีแหล่งปัจจัยการผลิต และแหล่งจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ คือ ภายในจังหวัดกาฬสินธุ์ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ดังวิธีการตลาด ดังนี้

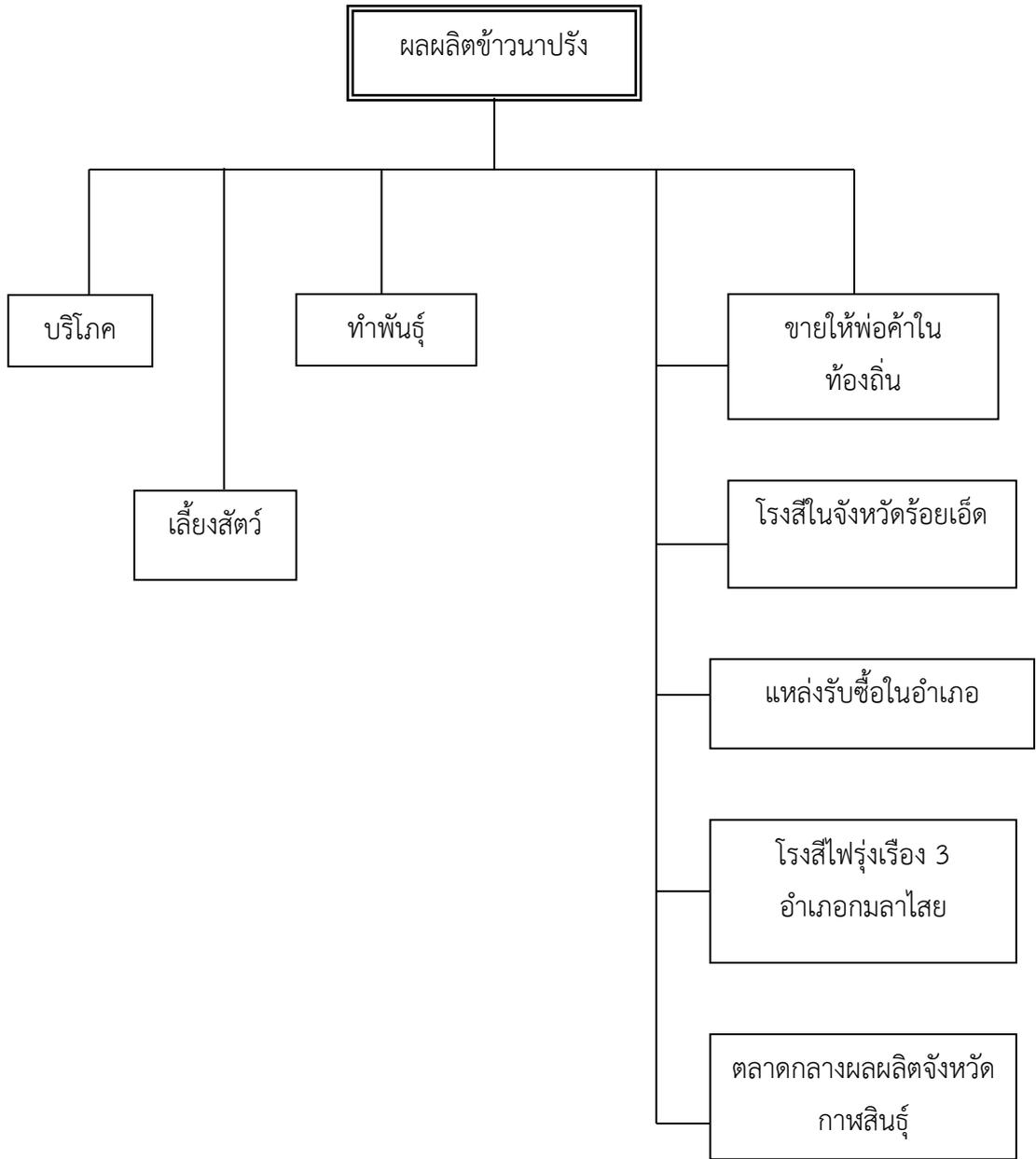
แผนผัง แสดงแหล่งปัจจัยการผลิต

วิธีการตลาดข้าวนาปี

วิธีการตลาดข้าวนาปรัง

๒.๒ ศักยภาพการเกษตร

- มีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตพืชจากที่เคยผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้า
- สามารถยอมรับเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาเพื่อปรับปรุงและเพิ่มผลผลิตตามที่ตลาดต้องการ
- มีการเปลี่ยนแปลงมาใช้พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่ทางราชการส่งเสริมมากขึ้น

๒.๓ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

ตารางที่ ๑๐ การวิเคราะห์ SWOT สภาพแวดล้อมตำบลลำพาน อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

จุดแข็ง (Strengths : S)	โอกาส (Opportunities : O)
<p>๑ เกษตรกรมีความขยัน</p> <p>๒ มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง</p> <p>๓ เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเอง</p> <p>๔ มีระบบชลประทาน และแหล่งน้ำธรรมชาติ</p> <p>๕ มีภูมิปัญญาด้านการปลูกพืชที่หลากหลาย ตลอดปี</p> <p>๖ การคมนาคมสะดวก</p> <p>๗ อยู่ใกล้เมือง</p> <p>๘ มีกลุ่มแปลงใหญ่ที่เข้มแข็ง</p>	<p>๑ นโยบายรัฐบาลให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในหลายด้าน</p> <p>๒ หน่วยงานในพื้นที่ให้การสนับสนุน</p> <p>๓ มีเครือข่ายการผลิต</p> <p>๔ มีแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์พืชของภาครัฐ</p> <p>๕ มีการขยายระบบไฟฟ้าเพื่อการเกษตร</p> <p>๖ มีการใช้พลังงานทดแทนในด้านการเกษตรมากขึ้น</p> <p>๗ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิตพืช และสัตว์</p> <p>๘ มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐมาให้คำแนะนำ</p>
จุดอ่อน (Weaknesses : W)	อุปสรรค (Threats : T)
<p>๑. มีการใช้สารเคมีในการเกษตรค่อนข้างมาก</p> <p>๒ ผลผลิตทางการเกษตรต่อไร่ต่ำ</p> <p>๓ ขาดแคลนแรงงานในครัวเรือน /ค่าแรงสูง</p> <p>๔ ความเสื่อมสภาพของพื้นที่ทำการเกษตร</p> <p>๕ ภาวะหนี้สินในครัวเรือน</p> <p>๖ ไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์พืชใช้เองได้ หรือผลิตได้ไม่พอเพียง</p> <p>- ปัญหายาเสพติด หวย การพนัน</p>	<p>๑ การเกิดโรค และแมลงศัตรูพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ</p> <p>๒ การช่วยเหลือจากภาครัฐมีความล่าช้า</p> <p>๓ งบประมาณมีจำกัดต้องรอนาน</p> <p>๔ ปัจจัยการผลิตราคาแพง ไม่สามารถผลิตเองได้ เช่น ปุ๋ยเคมี ยาเคมี เมล็ดพันธุ์พืช</p> <p>๕ การพัฒนาเครือข่ายการผลิตการตลาดไม่เข้มแข็ง หรือไม่กว้างขวาง</p>

ตารางที่ ๕ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลลำพาน อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

<p style="text-align: center;">ปัจจัยภายใน/ปัจจัยภายนอก</p> <p style="text-align: center;">โอกาส (Opportunities)</p> <p>O๑ นโยบายรัฐบาลให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ ในหลายด้าน</p> <p>O๒ หน่วยงานในพื้นที่ให้การสนับสนุน</p> <p>O๓ มีเครือข่ายการผลิต</p> <p>O๔ มีแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์พืชของภาครัฐ</p> <p>O๕ มีการขยายระบบไฟฟ้าเพื่อการเกษตร</p> <p>O๖ มีการใช้พลังงานทดแทนในด้านการเกษตรมากขึ้น</p> <p>O๗ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิตพืชและสัตว์</p> <p>O๘ มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐมาให้คำแนะนำ</p> <p style="text-align: center;">อุปสรรค (Threats)</p> <p>T๑ การเกิดโรค และแมลงศัตรูพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ</p> <p>๒ การช่วยเหลือจากภาครัฐมีค่าน้อย</p> <p>๓ งบประมาณมีจำกัดต้องรอนาน</p> <p>๔ ปัจจัยการผลิตราคาแพง ไม่สามารถผลิตเองได้ เช่น ปุ๋ยเคมี ยาเคมี เมล็ดพันธุ์พืช</p> <p>๕ การพัฒนาเครือข่ายการผลิต การตลาดไม่กว้างขวาง</p>	<p style="text-align: center;">จุดแข็ง (Strengths : S)</p> <p>S๑ เกษตรกรมีความขยัน</p> <p>S๒ มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง</p> <p>S๓ เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเอง</p> <p>S๔ มีระบบชลประทาน และแหล่งน้ำธรรมชาติ</p> <p>S๕ มีภูมิปัญญาด้านการปลูกพืชที่หลากหลาย ตลอดปี</p> <p>S๖ การคมนาคมสะดวก</p> <p>S๗ อยู่ใกล้เมือง</p> <p>S๘ มีกลุ่มแปลงใหญ่ที่เข้มแข็ง</p> <p style="text-align: center;">กลยุทธ์เชิงรุก(SO) (ใช้จุดแข็งช่วงชิงโอกาส)</p> <p>๑. โครงการส่งเสริมการปลูกพืชผักปลอดภัย</p> <p style="text-align: center;">กลยุทธ์ป้องกัน(ST) (ใช้จุดแข็งหลีกเลี่ยงผลกระทบ)</p> <p>๑.โครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน</p>	<p style="text-align: center;">จุดอ่อน (Weaknesses : W)</p> <p>W๑ มีการใช้สารเคมีในการเกษตรค่อนข้างมาก</p> <p>W๒ ผลผลิตทางการเกษตรต่อไร่ต่ำ</p> <p>W๓ ขาดแคลนแรงงานในครัวเรือน / ค่าแรงสูง</p> <p>W๔ ความเสื่อมสภาพของพื้นที่ทำการเกษตร</p> <p>W๕ ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งสำหรับพื้นที่สูงและไม่มีคลองชลประทาน หรือแหล่งน้ำไหลผ่าน</p> <p>W๕ ภาวะหนี้สินในครัวเรือน</p> <p>W๖ ไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์พืชใช้เองได้ หรือผลิตได้ไม่พอเพียง</p> <p style="text-align: center;">กลยุทธ์เชิงแก้ไข(WO) (ใช้โอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมาปรับปรุงจุดอ่อน)</p> <p>๑.โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้ปุ๋ยชีวภาพ</p> <p style="text-align: center;">กลยุทธ์เชิงรับ(WT) (ลดจุดอ่อนเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค)</p> <p>๑.โครงการพัฒนาศักยภาพการผลิตและการตลาดข้าวหอมมะลิ</p>
---	--	---

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา

๓.๑ เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- ๑) ส่งเสริมให้เกษตรกรตระหนัก และเห็นความสำคัญของการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน
- ๒) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า
- ๓) ส่งเสริมให้เกษตรกรและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ด้วยการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชใช้เองในครัวเรือนและชุมชน
- ๔) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ การผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์ในการเกษตรแทนการใช้สารเคมี
- ๕) ให้เกษตรกรและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๓.๒ ประเด็นการพัฒนาการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

- ๑) การพัฒนาอาชีพ
- ๒) การใช้เทคโนโลยีการเกษตร
- ๓) การลดต้นทุนในการผลิต
- ๔) การแปรรูปผลผลิต

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน การวิเคราะห์จากตาราง Tows Matrix หรือ Swot Matrix ได้กลยุทธ์ในการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรตำบลลำพาน ๔ กลยุทธ์ คือ

- ๑) กลยุทธ์ (So) การใช้จุดแข็งช่วงชิงโอกาส (เพื่อขยายกิจการ) ได้แก่
 ๑. โครงการส่งเสริมการปลูกพืชผักปลอดภัยสารพิษเพื่อการค้า
- ๒) กลยุทธ์ (st) ใช้จุดแข็งหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบจากอุปสรรคภายนอกที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ได้แก่
 ๑. โครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน
- ๓) กลยุทธ์ (wo) ใช้โอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมาปรับปรุงจุดอ่อน ได้แก่
 ๑. โครงการส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์
- ๔) กลยุทธ์ (wt) ลดจุดอ่อนภายในเพื่อเลี่ยงอุปสรรคภายนอก ได้แก่
 ๑. โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

โครงการ/กิจกรรม

ประเด็นการพัฒนา

- ๑) การพัฒนาอาชีพ
- ๒) การใช้เทคโนโลยีการเกษตร
- ๓) การลดต้นทุนในการผลิต
- ๔) การแปรรูปผลผลิต

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

- ๑) กลยุทธ์ (So) การใช้จุดแข็งช่วงชิงโอกาส (เพื่อขยายกิจการ) ได้แก่
 ๑. โครงการส่งเสริมการปลูกพืชผักปลอดภัยสารพิษเพื่อการค้า
- ๒) กลยุทธ์ (st) ใช้จุดแข็งหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบจากอุปสรรคภายนอกที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ได้แก่
 ๑. โครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน
- ๓) กลยุทธ์ (wo) ใช้โอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมาปรับปรุงจุดอ่อน ได้แก่
 ๑. โครงการส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์
- ๔) กลยุทธ์ (wt) ลดจุดอ่อนภายในเพื่อเลี่ยงอุปสรรคภายนอก ได้แก่
 ๑. โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

โครงการ/กิจกรรม

โครงการส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน

๑. โครงการส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน

๒. **หลักการและเหตุผล** จากการประกอบอาชีพ ปัจจุบันเกษตรกรใช้สารเคมีในการทำการเกษตรมากเกินไป ทำให้สารพิษ ตกค้างในผลผลิตเกษตรของเกษตรกร ผู้ผลิตและผู้บริโภคไม่มีความปลอดภัย เกษตรกรไม่มีความรู้ในการผลิตพืชที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน รวมถึงการใช้สารเคมี การใช้สารชีวภาพ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์

๓. **วัตถุประสงค์**

- ๓.๑ เพื่อให้เกษตรกรผลิตพืชที่ปลอดภัย และได้มาตรฐาน
- ๓.๒ เพื่อให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพใช้เอง
- ๓.๓ เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับอันตรายของสารเคมี
- ๓.๔ เพื่อให้เกษตรกรผลิตสารไล่แมลงจากพืชสมุนไพร
- ๓.๕ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มมูลค่าสูงขึ้น

๔. **เป้าหมาย**

- ๔.๑ ถ่ายทอดการผลิตและใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก สารสกัดชีวภาพ
- ๔.๒ จัดทำแปลงสาธิตพืชที่ปลอดภัย และได้มาตรฐาน
 - ปี พ.ศ. ๒๕๖๙ จำนวน ๑ แปลง/ไร่
 - ปี พ.ศ. ๒๕๗๐ จำนวน ๑ แปลง/ไร่
 - ปี พ.ศ. ๒๕๗๑ จำนวน ๑ แปลง/ไร่
 - ปี พ.ศ. ๒๕๗๒ จำนวน ๑ แปลง/ไร่

พื้นที่ดำเนินการ

- ดำเนินการในหมู่ที่ ๑ - ๑๖ ตำบลลำพาน อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

๕. ระยะเวลาดำเนินการ

- เริ่ม เดือนมกราคม ถึง เดือนธันวาคม ของทุกปี

๖. กิจกรรม/วิธีดำเนินงาน

- ๖.๑ ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ
- ๖.๒ คัดเลือกพื้นที่ คัดเลือกเกษตรกร
- ๖.๓ จัดอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
- ๖.๔ ดำเนินงานตามโครงการ
- ๖.๕ จัดทำแปลงสาธิตหลัก
- ๖.๖ ติดตามผลการดำเนินงาน
- ๖.๗ ประเมินผล/รายงานผล

๗. ผลสำเร็จโครงการ

- ๗.๒ ลดต้นทุนการผลิต
- ๗.๓ ผู้ผลิตและผู้บริโภคปลอดภัยจากสารพิษ
- ๗.๔ เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพใช้เองได้ ๑๐๐%

๘. ตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ

๘.๑ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการสามารถลดการใช้สารเคมีได้ ๑๐๐%

๙. งบประมาณ / อุปกรณ์แผนการเงิน

๙.๑ ค่าอาหารประกอบเลี้ยงเกษตรกร ๕๐ คนๆ ละ ๑๐๐ บาท	เป็นเงิน	๕,๐๐๐ บาท
๙.๒ ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มเกษตรกร ๕๐ คนๆ ละ ๕๐ บาท	เป็นเงิน	๒,๕๐๐ บาท
๙.๓ ค่าวัสดุอุปกรณ์ถ่ายทอดความรู้ ๕๐ คนๆ ละ ๕๐ บาท	เป็นเงิน	๒,๕๐๐ บาท
๙.๔ ค่าวัสดุจัดทำแปลงสาธิต ๒ แปลงๆ ละ ๕,๐๐๐ บาท	เป็นเงิน	<u>๑๐,๐๐๐</u> บาท
		รวมเป็นเงินทั้งสิ้น <u>๒๐,๐๐๐</u> บาท

- รวมทั้งสิ้น ๒๐,๐๐๐ บาท จากเทศบาลตำบลลำพาน, กรมส่งเสริมการเกษตร, และกรมพัฒนาที่ดิน

๑๐. ผู้รับผิดชอบโครงการ สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

โครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

๑. กิจกรรม

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวพันธุ์ดีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

๒. ผู้รับผิดชอบ

๑. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

๓. หลักการและเหตุผล

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอ ทุกตำบล ทุกหมู่บ้าน ประกอบอาชีพทำนา เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเป็นที่ลุ่ม ราบเรียบ แต่การทำนาของเกษตรกรประสบปัญหาหลายด้าน เช่น การระบาดของศัตรูพืช ผลผลิตต่ำ คุณภาพข้าวต่ำ พันธุ์ข้าวมีการปน ใช้พันธุ์เดิมติดต่อกันหลายปี (เกินกว่า ๓ ปี) ต้นทุนการผลิตสูง ดินมีความสมบูรณ์ต่ำ

การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวคุณภาพดีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เป็นแนวทางในการช่วยเหลือเกษตรกร โดยการนำปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมกันตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

๔. วัตถุประสงค์

- ๔.๑ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้ศึกษาเรียนรู้การผลิตข้าวคุณภาพดี
- ๔.๒ เพื่อปรับปรุงคุณภาพข้าวให้เป็นที่ต้องการของตลาด
- ๔.๓ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรลดต้นทุนการผลิตข้าว
- ๔.๔ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการผลิตกรรมกรผลิตสู่เทคโนโลยีที่ทันสมัย

๕. เป้าหมาย

- ปี ๒๕๖๙ จำนวน ๓ หมู่บ้าน เกษตรกร ๑๕๐ ราย พื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่
- ปี ๒๕๗๐ จำนวน ๓ หมู่บ้าน เกษตรกร ๑๕๐ ราย พื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่
- ปี ๒๕๗๑ จำนวน ๓ หมู่บ้าน เกษตรกร ๑๕๐ ราย พื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่
- ปี ๒๕๗๒ จำนวน ๓ หมู่บ้าน เกษตรกร ๑๕๐ ราย พื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่

๖. พื้นที่ดำเนินการ

- ปี ๒๕๖๙ จำนวน ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑๐, ๑๓, ๑๔ พื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่
- ปี ๒๕๗๐ จำนวน ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๔, ๑๒, ๑๖ พื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่
- ปี ๒๕๗๑ จำนวน ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๖, ๗, ๑๕ พื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่
- ปี ๒๕๗๒ จำนวน ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑, ๒, ๓ พื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่

๗. ระยะเวลาที่ดำเนินการ

- ๗.๑ คัดเลือกพื้นที่ / เกษตรกรเป้าหมายแต่ละปี
- ๗.๒ ประชุมชี้แจง / รับสมัครสมาชิกกลุ่ม
- ๗.๓ ศึกษาปัญหา/สร้างหลักสูตรเรียนรู้
- ๗.๔ ถ่ายทอดความรู้ตามแผน จำนวน ๔ ครั้ง / ปี
- ๗.๕ จัดทำแปลงศึกษาเรียนรู้พิสูจน์ทราบ
- ๗.๖ ประเมินผลโครงการ / วัดผลผลิต

๘. วิธีดำเนินงาน

- ๘.๑ ประชุมชี้แจงโครงการคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ/อาสาสมัครเกษตร
- ๘.๒ คัดเลือกพื้นที่/เกษตรกรเป้าหมาย
- ๘.๓ จัดทำแปลงเรียนรู้
- ๘.๔ ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จำนวน ๔ ครั้ง/ปี
- ๘.๕ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ

๙. งบประมาณ

- ๙.๑ งบประมาณโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน
- ๙.๒ งบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑๐. แผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ

ผลตอบแทนโดยตรง (OUT PUT)

- เกษตรกร จำนวน ๔๕๐ ราย มีความรู้การผลิตข้าวคุณภาพดี ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- เกษตรกรมีพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เอง จำนวน ๔๕๐ ราย มูลค่า ๘๑๐,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทนโดยทางอ้อม (OUT COME)

- มีแหล่งข้าวพันธุ์ดีในท้องถิ่น
- สภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น
- เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตสูง

โครงการส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ น้ำหมักพืชสมุนไพรไล่แมลง (หมู่บ้านเกษตรอินทรีย์)

๑. ผู้รับผิดชอบ ๑. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลลำพาน
๒. เทศบาลตำบลลำพาน

๒. หลักการและเหตุผล

ตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ประมาณ ๓๒,๘๓๔ ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ๒๖,๗๖๔ ไร่ โดยแยกเป็นพื้นที่ทำนา ๒๒,๘๑๒ ไร่ พื้นที่ทำสวน ๑,๐๒๕ ไร่ ที่อื่นๆ ๒,๙๒๗ ไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว ไม้ผล และพืชผักต่างๆ จากการที่เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินมานานโดยไม่ได้ปรับปรุงบำรุงดินเท่าที่ควรทำให้อินทรีย์วัตถุในดินต่ำ โครงสร้างของดินเสีย ไม่เหมาะต่อการปลูกพืชทำให้ผลผลิตต่ำ ฉะนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลลำพานจึงได้จัดทำโครงการดังกล่าวขึ้น

๓. วัตถุประสงค์

- ๓.๑ เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจการทำเกษตรอินทรีย์
- ๓.๒ เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตโดยการลดการใช้ปุ๋ยเคมี
- ๓.๓ เพื่อส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตรให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภค
- ๓.๔ เพื่อรักษาสุขภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๔. เป้าหมาย

- ดำเนินการ จำนวน ๔ หมู่บ้านๆ ละ ๓๐ คน ในระยะเวลา ๔ ปี

๕. พื้นที่ดำเนินการ

- ปี ๒๕๖๙ ดำเนินการที่ บ้านดงเมือง หมู่ ๑๐
- ปี ๒๕๗๐ ดำเนินการที่ บ้านทุ่งสว่าง หมู่ ๑๖
- ปี ๒๕๗๑ ดำเนินการที่ บ้านวังเกาะเหล็ก หมู่ ๒
- ปี ๒๕๗๒ ดำเนินการที่ บ้านวังเกาะเหล็ก หมู่ ๔

รวม ดำเนินการ จำนวน ๔ จุด ๔ หมู่บ้าน เกษตรกร ๑๒๐ ราย (ปีละ ๑ จุด)

๖. ระยะเวลาดำเนินงาน

- ตั้งแต่ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๙ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๗๒

๗. แผนดำเนินการ

ที่	กิจกรรม	เป้าหมายดำเนินการ			ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
		สถานที่	ปริมาณงาน	ระยะเวลา		
๑.	คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกร	หมู่ที่ ๑๐, ๑๖, ๒	๓ จุด/๙๐คน	ต.ค. ๖๙ - ก.ย. ๗๒	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการหมู่บ้าน -ทต. ลำพาน	
๒.	อบรมเชิงปฏิบัติการเกษตรกร	หมู่ที่ ๑๐, ๑๖, ๒	๓ จุด/๙๐คน	ต.ค. ๖๙ - ก.ย. ๗๒	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการหมู่บ้าน -ทต. ลำพาน	
๓.	ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์	หมู่ที่ ๑๐, ๑๖, ๒	๓ จุด/๙๐คน	ต.ค. ๖๙ - ก.ย. ๗๒	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการหมู่บ้าน -ทต. ลำพาน	
๔.	ส่งเสริมการทำสารสกัดจากพืช	หมู่ที่ ๑๐, ๑๖, ๒	๓ จุด/๙๐คน	ต.ค. ๖๙ - ก.ย. ๗๒	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการหมู่บ้าน -ทต. ลำพาน	
๕.	ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด	หมู่ที่ ๑๐, ๑๖, ๒	๓ จุด/๙๐คน	ต.ค. ๖๙ - ก.ย. ๗๒	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการหมู่บ้าน -ทต. ลำพาน	

๘. วิธีดำเนินการ

รายละเอียดโครงการ

- ๘.๑ คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ
- ๘.๒ อบรมเชิงปฏิบัติการเกษตรกรที่ร่วมโครงการ
- ๘.๓ ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์
- ๘.๔ ส่งเสริมการทำสารสกัดจากพืช
- ๘.๕ ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด

๙. การบริหารโครงการ

๑. คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลลำพานร่วมกับผู้เกี่ยวข้องพิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ โดยเป็นหมู่บ้านที่มีปัญหาเรื่องดินและเกษตรกรในหมู่บ้านมีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลักตลอดทั้งปี และเป็นหมู่บ้านที่เกษตรกรสนใจทำเกษตรอินทรีย์เพื่อบริโภคและจำหน่าย

๒. คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลลำพานร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านจัดประชุมเกษตรกรในชุมชนเพื่อจัดทำแนวทางพัฒนาเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยพิจารณาคัดเลือกเกษตรกรผู้สนใจและสมัครใจเข้าร่วมจัดทำแปลงส่งเสริมตามโครงการ จากนั้นจัดอบรมเกษตรกรผู้

ร่วมโครงการในชุมชนหลักสูตรเกษตรอินทรีย์ และจัดทำแผนส่งเสริมเกษตรอินทรีย์เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งประกอบด้วยแผนการทำและใช้ปุ๋ยหมักจุลินทรีย์ แผนการทำและการใช้สารสกัดจากพืช และแผนการปรับปรุงบำรุงดินโดยการปลูกพืชปุ๋ยสด แผนการอนุรักษ์ปรับปรุงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน

๓. ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้

๔. ติดตามให้คำแนะนำ สนับสนุนด้านวิชาการ นิเทศงานและประเมินผล รายงานผลความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

๑๐. งบประมาณ วัสดุ- อุปกรณ์ / แผนการใช้จ่ายเงิน

งบประมาณ วัสดุ - อุปกรณ์

๑. อบรมเชิงปฏิบัติการเกษตรกรหลักสูตร ๑ วัน จุดละ ๙๐ คน

- ค่าอาหารเกษตรกร จุดละ ๙๐ คนๆ ละ ๑๐๐ บาท /วัน เป็นเงิน ๙,๐๐๐ บาท

- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มเกษตรกร จุดละ ๙๐ คนๆ ละ ๕๐ บาท เป็นเงิน ๔,๕๐๐ บาท

- ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ จุดๆ ละ ๙๐ คนๆ ละ ๕๐ บาท เป็นเงิน ๔,๕๐๐ บาท

๒. ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ เป็นเงิน ๖๐,๐๐๐ บาท

๓. ค่าวัสดุที่ใช้ทำสารสกัดจากพืช เป็นเงิน ๒๒,๒๐๐ บาท

๔. ค่าเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด จุดละ ๔๕๐ ไร่ๆ ละ ๕ กก.ๆ ละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๕๒,๒๕๐ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๒,๔๕๐ บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นสองพันสี่ร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

๑๑. แผนการใช้จ่ายเงิน

ที่	รายการใช้จ่ายเงิน	เงิน (บาท)	ระยะเวลา (ว.ด.ป.)	หมายเหตุ
๑.	อบรมเชิงปฏิบัติการเกษตรกร	๗๒,๐๐๐	ต.ค. ๖๙ - ก.ย. ๗๒	- ดำเนินการ ๔ ปี จากปี ๒๕๖๙ - ๒๕๗๒
๒.	ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์	๖๐,๐๐๐	ต.ค. ๖๙ - ก.ย. ๗๒	
๓.	ค่าวัสดุใช้ในการทำสารสกัดจากพืช	๒๒,๒๐๐	ต.ค. ๖๙ - ก.ย. ๗๒	
๔.	ค่าเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	๕๒,๒๕๐	ต.ค. ๖๙ - ก.ย. ๗๒	
	รวม	๑๕๒,๔๕๐		

๑๒. ผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

ผลผลิตหรือผลตอบแทนโดยตรง (Out Put หรือ Product)

๑. เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจและสามารถทำกิจกรรมการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์เพื่อบริโภคและจำหน่าย

๒. เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายสามารถลดต้นทุนการผลิตโดยลดการใช้ปุ๋ยเคมี

๓. เกษตรกรมีผลผลิตพืชต่อไร่สูงขึ้น

ผลกระทบหรือผลผลิตหรือผลตอบแทนโดยทางอ้อม (Out Come หรือ Effects)

๑. ประชาชนพื้นที่เป้าหมายได้บริโภคผลผลิตการเกษตรที่ปลอดภัย

๒. พื้นที่เป้าหมายมีการอนุรักษ์และปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น

๓. เป็นแหล่งศึกษาดูงานและถ่ายทอดเทคโนโลยีสำหรับเกษตรกรในตำบลเพื่อขยายพื้นที่ดำเนินการ

โครงการ

โครงการส่งเสริมหมู่บ้านตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑. ผู้รับผิดชอบ ๑. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

๒. หลักการและเหตุผล

การประกอบอาชีพของเกษตรกรในตำบลลำพาน อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ เนื่องจากมีการทำกิจกรรมการเกษตรเพียงอย่างเดียวทำให้ประสบปัญหาโรคาคาผลผลิตตกต่ำ และไม่มีฐานรองรับในการประสบภาวะการขาดทุนจากพืชชนิดเดียวหรือสองชนิดในปีนั้น เนื่องจากการประกอบอาชีพเกษตรกรที่ขาดความหลากหลายในการดำเนินกิจกรรมที่จะตอบสนองความต้องการในด้านอุปโภค – บริโภคของครอบครัวในแต่ละวันสำหรับเกษตรกรที่จัดทำไร่นาสวนผสมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยสายใยรักแห่งครอบครัวต้นแบบ ที่มีความหลากหลายด้านชีวภาพ จะประสบผลสำเร็จและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ดังนั้น เพื่อให้เกษตรกรได้มีความรู้และเข้าใจการทำไร่นาสวนผสมเพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการของเกษตรกร ในโครงการแหล่งน้ำขนาดเล็กอยู่แล้วเพียงแต่เพิ่มเติมความรู้ด้านวิชาการการจัดทำไร่นา และจัดหาปัจจัยการผลิตเพิ่มเติมบางส่วน

๓. วัตถุประสงค์

- ๓.๑ เพื่อให้เกษตรกรได้มีความรู้ ความเข้าใจในการทำการเกษตรแบบผสมผสาน มีการปลูกพืชหลายชนิด
- ๓.๒ เพื่อให้เกษตรกรลดความเสี่ยงในการปลูกพืช
- ๓.๓ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ในครอบครัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๔. เป้าหมาย

เกษตรกรผู้สนใจ จำนวน ๑๒๐ ราย พื้นที่ ๒๗๐ ไร่ ตำบลลำพาน อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

๕. พื้นที่ดำเนินการ

- ดำเนินการในพื้นที่ จำนวน ๔ หมู่บ้าน เกษตรกร จำนวน ๑๒๐ ครัวเรือน

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

- ปี ๒๕๖๙ จำนวน ๑ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑๐ เกษตรกร จำนวน ๓๐ ครัวเรือน
- ปี ๒๕๗๐ จำนวน ๑ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๗ เกษตรกร จำนวน ๓๐ ครัวเรือน
- ปี ๒๕๗๑ จำนวน ๑ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๒ เกษตรกร จำนวน ๓๐ ครัวเรือน
- ปี ๒๕๗๒ จำนวน ๑ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๔ เกษตรกร จำนวน ๓๐ ครัวเรือน

๗. แผนการดำเนินงาน

- จัดอบรมเกษตรกร ช่วงเดือน มีนาคม - เมษายน ของทุกปี
- ศึกษาดูงานช่วงเดือน พฤษภาคม ของทุกปี

๘. วิธีดำเนินงาน

๘.๑ รายละเอียดโครงการ

๑. ค่าอาหารสำหรับเกษตรกรผู้เข้าอบรม ๙๐ คนๆ ละ ๑๐๐ บาท	เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าอาหารว่าง/เครื่องดื่ม ๙๐ คนๆ ละ ๕๐ บาท	เป็นเงิน ๔,๕๐๐ บาท
๓. ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ ๙๐ คนๆ ละ ๕๐ บาท	เป็นเงิน ๔,๕๐๐ บาท
๔. ค่าวิทยากร ชั่วโมงละ ๕๐๐ บาท ๒๔ ชั่วโมง	เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
๕. ค่าวัสดุอุปกรณ์การฝึกอบรม ๙๐ คนๆ ละ ๕๐ บาท	เป็นเงิน ๔,๕๐๐ บาท
๖. ค่าปัจจัยการผลิต/การแปรรูป/ผลผลิต/การบรรจุภัณฑ์	เป็นเงิน ๕๔,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๘๗,๕๐๐ บาท

๘.๒ การบริหารโครงการ

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลลำพาน

๙. งบประมาณ

- รวมทั้งสิ้น ๘๗,๕๐๐ บาท จากเทศบาลตำบลลำพาน, กรมส่งเสริมการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมพัฒนาที่ดิน

๑๐. ผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

- ๑๐.๑ เกษตรกร ๙๐ ครัวเรือน ได้รับความรู้ด้านการบริหารจัดการไร่นาสวนผสม
- ๑๐.๒ เกษตรกร มีงานทำตลอดปี มีอาหารบริโภค และมีรายได้เพิ่มในครอบครัวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๑๐.๓ เกษตรกร มีรายได้เพิ่มขึ้นครัวเรือนละประมาณ ๓,๕๐๐ บาท/ปี
